

Verheug je!

Ledevaartkerk Chaam, zondag 13 december 2020, derde Advent
Ds. Sara Dondorp

Schriftlezing: Jesaja 65:17-25

Schriftlezing: Johannes 3:22-30

Inleiding

In de liturgische kalender heet deze zondag: Gaudete; verheug je! Die naam is ontleend aan de brief van Paulus aan de Filippenzen (4:4-7): "Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd. (...) Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren." Advent is een tijd van inkeer en verstillings, maar op deze derde Adventszondag breekt het licht van Kerst alvast een klein beetje door. We lezen een vreugdevol vooruitzicht uit de profetie van Jesaja. En de evangelist Johannes schrijft over Johannes de Doper die zijn toehoorders op de vreugde wijst. Ook al is de reden tot vreugde er nu op dit moment nog niet, we leven er naar toe, in de verwachting dat de vreugde komen gaat. Daarom zijn we deze zondag zo verheugd.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Advent heeft te maken met in afwachting zijn. Misschien kunnen we dat nu, in tijden van corona, goed navoelen. We zijn in afwachting van een vaccin, waardoor alles beter zal worden. Dat verwachten we tenminste. Als dat vaccin er is, kunnen we weer met z'n allen naar de kerk, dan kunnen we weer samen zingen en samen koffie drinken. Zoveel fijne dingen waar we naar verlangen. Als er nieuws is over een vaccin, voelt dat als een soort bevrijding: ooit zal er een einde komen aan deze tijd van afstand houden. Elke keer als daarover positief nieuws op het journaal komt, klinken er meteen vreugdevolle en enthousiaste reacties. Zo fijn dat er naast alle narigheid ook goed nieuws is! Meestal is er ook al vrij snel iemand om de vreugde te temperen. Het zal allemaal langer duren dan we denken, en het zal een enorme logistieke operatie zijn. Reken er maar op dat we er voorlopig nog niet van af zijn. Afwachten moeten we. Nog een lange tijd afwachten.... Nu is een vaccin natuurlijk heel iets anders dan de Vredevorst. Waar het mij om gaat is dat gevoel van afwachten. Geduld oefenen totdat de dingen echt beter zullen gaan worden en tegelijkertijd blijven hopen en vertrouwen dat het echt ooit zal komen.

Vandaag mogen we alvast een beetje genieten van de vreugde. De profeet Jesaja is een meester in het verwoorden van die vreugde. De vreugde van de mooie wereld waar hij naar verlangt, terwijl hij weet dat die mooie wereld nu nog geen werkelijkheid is. Alleen al het perspectief op ooit vreugde is vreugdevol. Als een stip op de horizon, zouden we tegenwoordig zeggen. Boeiend is het om te zien hoe Jesaja die mooie wereld beschrijft. Niet als het luilekkerland waar wij mensen aan zouden denken als we een ideale wereld zouden mogen beschrijven. Een wereld met

heel veel lekker eten en niet meer hoeven werken. Een wereld van feest vieren en onbezonnen vrolijk zijn. Wat Jesaja beschrijft is Gods beeld van een mooie wereld. Gods ideaal van een rechtvaardige en vreedzame wereld. Een wereld waarin er geen ziekte is en mensen niet vroeg dood gaan. Een wereld waarin mensen in hun eigen huizen wonen en werken, waarin mensen de vruchten van hun eigen arbeid kunnen plukken, zonder dat er sprake is van dreiging of geweld. Voor ons, mensen met een dak boven ons hoofd, klinkt dat als iets dat eenvoudig en vanzelfsprekend is. Maar voor dak- en thuislozen moet dat klinken als het paradijs. Een dak boven je hoofd en kunnen leven van je eigen arbeid. Een wereld van vrede, voorspoed en harmonie. Een ideaal dat niet eens zo heel erg onbereikbaar is. Als niemand meer huizen verwoest, kunnen mensen veilig wonen. Maar Jesaja profeteert verder, en de beelden worden steeds mooier. Wolf en lam zullen samen weiden, de leeuw eet stro als het rund. Dat hebben wij mensen niet in de hand, en of het ooit mogelijk is? De schapenboeren in Drenthe, waar weer wolven rondlopen, weten dat dit een onrealistische utopie is. Dat geldt misschien wel des te meer over het visioen dat er geen ziekte meer zal zijn en niemand meer voortijdig sterft. Als er iets is waar we momenteel mee geconfronteerd worden is het wel dat de wereld minder maakbaar is dan wij dachten. En dat er ziektes zijn waar wij niet zo snel een remedie voor hebben. Tegelijk denk ik: uit het ideaalbeeld dat Jesaja schetst, wordt ook duidelijk waar ons verlangen naar uitgaat. Naar een wereld waar - anders dan in onze wereld - geen verdriet of pijn meer hoeft te zijn. En is het niet juist dat verlangen dat ons aanspoort om die stip op de horizon dichterbij te brengen, al is het maar een klein stukje.

Deze week hoorde ik een online-lezing over Jonathan Sacks, de Britse opperrabbin die onlangs is overleden. In de gesprekskring De Verdieping lezen we zijn boek over Exodus. In de lezing werd ook verwezen naar de Franse filosoof René Girard. Hij werd bekend van zijn theorieën over geweld en slachtofferschap. Als het gaat om de oorsprong van geweld, wijst Girard op de rol van rivaliteit en begeerte. Door rivaliteit, door je eigen situatie te vergelijken die van een ander, ontstaat begeerte. Daar zit een eerste aanzet tot conflict. Heel simpel gezegd: ik wil ook wat jij hebt. In de lezing werd, aan de hand van de boeken van Jonathan Sacks, veelvuldig verwezen naar Bijbelverhalen over rivaliteit. De broers Jacob en Esau zijn rivalen, maar uiteindelijk sluiten ze vrede. Sacks wijst erop dat Jacob aan het eind het eerstgeboorterecht, dat hij eerder van Esau had afgepakt, weer terug geeft. Waar Sacks op doelt is dat in Bijbelverhalen over rivaliteit vrijwel altijd iets overwonnen wordt. Het blijft niet bij rivaliteit, het gaat om de harmonie die daarna toch weer mogelijk blijkt. Waren Jacob en Esau eerder in het verhaal als wolf en lam - misschien wel allebei zowel wolf als lam - later verzoenen ze zich en kunnen ze spreekwoordelijk samen weiden.

Dit uitstapje maak ik om Johannes de Doper ter sprake te brengen. In de evangelielezing van vanmorgen hoorden we dat Jezus doopt, en Johannes de Doper doopt ook. Iemand komt naar hem toe met de opmerking dat Jezus meer doopt. Alsof het een wedstrijdje zou zijn wie de beste doper is. Alsof er rivaliteit zou zijn tussen Jezus en Johannes. Johannes laat zich niet van zijn stuk brengen. Natuurlijk gaat het er niet om wie de meeste mensen doopt. Het gaat om de vreugde die er bij de doop wordt uitgedeeld. In de doop deelt Johannes uit wat hij van Godswege

ontvangen heeft, zoals Jezus dat ook doet als hij mensen doopt. Het is Gods Geest, Gods Liefde, die in de doop voelbaar wordt. Dat is iets om verheugd over te zijn. Niet iets om mensen tegen elkaar op te zetten in rivaliteit. Johannes verwijst naar het beeld van een bruiloft. Voor hem hebben profeten vaak over een bruiloft gesproken als beeld voor de trouw van God voor de mensen. En misschien denkt de evangelist ook nog wel aan de bruiloft te Kana. De wijn was op, de vreugde was weg en Jezus redt de vreugde. Johannes de Doper gebruikt het beeld anders. Als Jezus de bruidegom is, is Johannes de beste vriend, de getuige. Eerste getuige van een feest van grote vreugde. Het staat er niet letterlijk, maar het zou best kunnen dat Johannes de vreugde van Jesaja voor ogen heeft. De messiaanse vreugde van een wereld zonder rivaliteit. Een wereld waarin mensen elkaar de vreugde gunnen. Een wereld waarin geen bron van geweld meer te vinden is.

Helaas is dat in onze wereld lang niet altijd concrete werkelijkheid. Maar de vreugde van het perspectief is er wel. De stip aan de horizon die ons richt op harmonie en vreugde. We zijn daar nog niet, we zijn nog onderweg, we moeten nog wachten. Dat is Advent. Want leven is wachten, dagen en nachten, denken en dromen of het zal komen: die grote vreugde! Vandaag vieren we de kleine beetje vreugde die er al wel zijn.

Amen